नं० ४६६७ - घ

व्यतीपात माहात्म्यसंग्रहः

पत्राणि ४ (चत्वारि)

(अपूर्ण)

नं० ४६६७---घ

यात्तीपातव्रत माहात्म्य संग्रहः (अपूर्ण)

नं० ४६६७ — घ

पत्राणि ४ (चत्वारि)

नं० ४६६७ — घ

व्यतीपात माहात्म्य संग्रहः (अपूर्ण)

पत्राणि ४ (चत्वारि)

अथ वाराहपुराणोक्तं व्यतीपातव्रतं ॥ धरण्युवाच ॥ अयस्त्वयोक्तो व्यतीपातस्त
स्य कर्म वद स्व तत्त्वतः ॥ कस्य पुत्रः कथं धन्यः पूजितेनात्र किं फलं ॥१॥ वराह उवाच ॥ यस्त
दृष्टस्य तेन पीयेना तां जग्माह शीतगुः ॥ मित्रत्वात्माइते सूर्यस्य यज्ञायां बृह
स्पतेः ॥२॥ चक्रे चंद्रेन तद्भार्या हितासिद्धासु तेयदा ॥ रुष्टस्तदाद्भि तादित्योदृ
सदृष्ट्या प्रेक्षते हतः ॥३॥ तावत्सोमोपि रुष्टोस्य ततोन्योन्यमवेक्षतां ॥ उभयोर्दृ
ष्टिसंपाते कुधर्मोः सोमसूर्ययोः ॥४॥ उग्रघदास्योजनवद्घोरः पुरुषः पिंगलेक्ष
णः ॥ दृष्टोष्ठो दीर्घदशनो भ्रूकुटीकुटिलाननः ॥ कपिलः श्मश्रुकेशी तोलीबधुः
सुवृत्तोदरः ॥ त्रिशालोदीर्घजिह्व श्वसूर्याग्नियमलांगिकाः ॥६॥ स जातो कुज्ञान
त्रैलोक्यं रविंदुभ्यां निवारितः ॥ क्रोधवन्तु धेमां बाधेते पाल्ये ते कुत्रने भयात्स
र्यसोमात्तु ॥ व्रोपदृष्टेनौ विविधादतिपाताद्भवान जनः ॥ व्यतीपातस्ततो ना ॥१२॥

मन्त्रवान्न्न विजन विद्यते यस्मिन्काले बहुत्पत्ति स्तस्य दारिद्र्य्याणञ्चारिणः ॥९॥ व्यत
तीपातनायजतं तेत्वयीयः पापकारकः ॥ नुदन्तं त्रिधिनो मुंच्चत तत्रकोपो निमास
तां ॥१०॥ व्यतिपातव्रताचानमोवांपितरो मेस्य क्रोधपातः सत्रोमजनः ॥ दत्तो
नवच्छामधुनाप्रसादः क्रीयतां मम ॥११॥ रविंद्रुतरुः ॥ स्नानदानजपहोमपू
जनीयस्त्वदीयसमयेसमाचरेत्तान स्यपुण्यमिहतेप्रसादतोनंतमस्त
सुतनतस्त्वनुग्रहान् ॥१२॥ तत्काले तव विद्धाति पूजनीयस्तस्य चेष्टं नवतुञ्ज
वेत्सुमेरुरूपः ॥ पुत्रायुर्धनसुखवन्नानिष्टिष्टिरूपारोग्याद्यं गुणोजनवन्नजेष्ट
पूर्वं ॥१३॥ अवराहव्रताचो एतस्मात्कारणाञ्जमेव्यतिपातोर्च्यतेनरैः ॥ त्क्र चिंतितेव
फलीयस्यात्तनद्भूतञ्चसमासतः ॥१४॥ विस्तरेणार्चितफलंगादितुं केन शक्यते ।
यथार्च्यतेव्यतीपातः सविधिः श्रूयतामिह ॥१५॥ भुञ्ज व्यतीपातदिने विगाह्य

मेरुस्पंचगव्येनमहानदीजले।उपावसेद्वैपवमानजाप्यन्नोजपेत्तुमुद्रो
यंनीपातंतेनमः।१६।छादितोताम्रपात्रेणशर्करापूरितेनघटे।ब्रांचना
कोप्रतिष्ठाप्यहैमंमष्टचुर्जनरं।१७।अष्टचुर्जंअष्टारश्चतुर्जं।उत्पत्तिवा
क्यैर्व्यतीपातमन्त्रैरष्टारश्चतुर्जमवर्णनं।उत्पत्तिवाक्यानुसारितस्त्या
विनियोगवाक्यस्ययथापाचगवर्जीनास्तुचत्वारोमनवस्तथैतच्च
त्वारश्चतुर्द्दशोत्यर्थः।गंधपुष्पाक्षतेर्धूपदीपवस्त्रनिवेदनैः।नस्यै
मौद्र्यैःफलैर्विचित्रैर्मासिमार्गशिरेर्चयेत्।नमस्तेस्तुव्यतीपातसोम
सूर्यस्तुतप्रमनो।यद्दानादिकृतंचिन्तंचिन्तदनंतंमहाकर्म।इत्युक्त्वापीव
रत्नार्घ्यंसपुष्पाक्षतमंजलिंप्रक्षिपेत्।दानेनैवसर्वपापक्षयोभवेत्।२०। ॥२॥

यदि द्वितीयेद्दिने व्यतीपातो न भवेन्महि।तदा पूर्णोपवासस्तु दघान्नस्वल्पली
यो:॥२१॥पारणे व्यतिपातं न कुर्यात्प्राश्य गोमयं।अथैव तस्मिन् दिने धात्री व्यती
पातो न वेद यदि॥२२॥तत्रैव हि तदा रत्नाद्युपवासं समाचरेत्।कुर्यादेवं मासि मा
सि व्यतीपातं स्त्रियोर्थ॥२३॥वत्सरे शेषु संप्राप्ते कुर्यादुद्यापनं बुधः।व्यति
पाताय स्वाहेति त्रीन्दद्यात्समिद्धृतं॥२४॥आज्यं च दधि तिलानां बहोतव्यं वेश
तं शतं।शय्यामुपस्करैर्युक्तां दद्याद्धृतं दि शिनो।एवं व्यतीपातमहं महं
तं रविं कुस्तस्तु सर्वं लोकेष्टल ध्यै:।समस्त पापस्य मम त्वयोस्तु पुण्यस्य
चानंतफलं मम स्तु॥२५॥इति समर्प्य गुरुः परिपूज्यते वस्त्र दद्यात् उ सर्वं ठ
विचक्षणैः।सकलमेव समर्प्य यथोदितं यदुपपन्नमिहैव मर एतन्महि॥२६॥

धेनुं पयस्विनीं दद्यात्सुवर्णं वरदक्षिणां। तस्मै शय्यां समासाद्य सारसा रसमयीं दृ
ढां ।१२८। दंतपत्रचितां रम्यां हेममध्ये रलंकृतां। हंसतूलीप्रतिच्छन्नां शुभ्रगंडोप
धानिकां ।१२९। प्रच्छादनपटीयुक्तां धूपगंधादिवासितां। तां शय्यां कुंकुमक्षोदद्र
पूरागुरुचंदनं ।१३०। दीपकोपानहच्छत्रं मुद्रिकाचामरासनं। दद्यात्ते स्वर्गलो
के याति विमानैरर्कसप्रभैः। अप्सरोगणसंयोग्ये गीतनृत्यविलासिभिः। ग
त्वाकल्पायुतं शतं मोदते त्रिदशार्चितः ।१३२। तदंते राजराजस्याद्रूपसौभाग्य
भाग्यवान्। त्रीत्रीब्योमगुणपुत्रायुरारोग्य धनधान्यवान् ।१३३। अनापद्गा
महैश्वर्ययुक्तो भोगी बहुश्रुतः। जनसौभाग्यसंपन्नो यावज्जन्माष्ट
कावुती ।१३४। दर्शे श्राद्धगुर्वीदानी तच्छतद्धं दिनक्षये। श्रातद्भूतक्षसीकांतो ॥३९॥

शतघ्नं विषुवे तत्तः ।३३। युगादौ तच्छतगुणमयने तच्छताहतं । सोमग्रहे तच्छत

घ्नं तच्छतघ्नं रविग्रहे ।३४। असंख्येयं व्यतीपाते दानं वेदविदो विदुः । उत्पत्तौ

जन्मगुणं कोटिगुणं श्रवणनाडिकायां तु ।३५। अर्बुदगुणितं पतने जपध्या

नाद्यं यं पतिते ।३६। जन्मघटी विंशतिर्नाड्यो श्रमणं त्वेकाधिं शतिं । व्यती

पातस्य पतनं दशासप्त स्थितिं विदुः ।३७। समर्पितं यद्व्यतीपातकाले पुनः

पुनस्तद्द्विगुणं लक्ष्मीं । प्रयच्छतः कल्पशतार्बुदानि विवर्धमानं न हि ह्री

यते तत् ।४०। तस्मान्महत्त्वं व्यतिपातपर्वणां कुरुष्व चेत्सु एयमनंतमि

च्छं । यदि स्थिरत्वं सततं तवेष्टं समस्तधारित्वमपि प्रसिद्धं तच्च ।४१। ग

णयित्वा व्यतीपातकालं वै वेत्ति यो नरः । सर्वपापक्षयो तस्य जयवतो ना

नुत्रेश्वरो।४४। पठंतिनिशिरवातियः श्रुणोति चैतत्रूपयतिपश्यतिकार

यत्यवश्यं।रविशशिशिदिवमाप्यसोपिदेवैश्चिरस्तमयंपदिप्रज्ञमा

नश्रात्ते।४३।इतिश्रीमार्कंडेयपुराणेकृष्णव्यतीपातव्रती।श्रपव्यतीपा

तव्रतांतरी।युधिष्ठिरउवाच।येनव्रतेनचीर्णेननपश्येघमशासनं।

परिभ्रष्टाम्यहंब्रह्मन्पापघ्नंव्रतमुत्तमं।तद्व्रतंश्रूहिविप्रर्षेदे

त्वाजगतिवेद्धरूपां।१।मार्कंडेयउवाच।श्रणुराजन्व्रतंमि

दंहर्यश्चेनपुराकृतं।तेनैवराजानदृष्टोभवरापयवद्धुःखिनो।२।

एवंहांतकुमागा।तासहर्यश्वोराजसत्तमः।शांतश्चरन्वनेराजन् ।।४।।

दृष्टानत्रैवमस्कूरी।३।दग्धपादद्रुतिंचैवदग्धयावमुरवोदरी।दृष्टा